

3. Lerner I.Ya. Didakticheskiye osnovy metodov obucheniya / I.Ya. Lerner. – M.: Pedagogika, 1981. – 186 p.
4. Lokaryeva Yu.V. Profesijne stanovlennya majbutnyogo vchytelya muzyky u procesi vyvchennya muzychno – teoretychnyh : dysertaciya na zdobuttya naukovogo stupenya kandydata pedagogichnyh nauk: spec. 13.00.04 – teoriya i metodyka profesijnoi osvity / Yu.V.Lokaryeva. – Kirovograd, 2012. – 297 p.
5. Mel'nyk O. P. Kreatyvno-prakseologichnyj strukturnyj component dosvidu muzychno-prosvitnuc'koi diyal'nosti majbutnyogo vchytela muzyky / O. P. Mel'nyk // Visnyk Lugans'kogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedagogichni nauky. - 2013. - № 10(2). - P. 111-117.
6. Mel'nychuk S.F. Rozvytok muzychnogo myslennya v processi vyhovannya muzykanta-vykonavcya / S.F. Mel'nychuk // Onovlennya zmistu, form ta metodiv navchannya i vyhovannya v zakladah osvity. - 2012. - Vyp. 5. - S. 113-116. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ozfm_2012_5_26.pdf
7. Nyemyenskij B.M. Mudrost' krasoty: O problyemye esteticheskogo vospitaniya / B.M. Nyemyenskij. – M.: Prosveshcheniye, 1987. – 253 p.
8. Ryus Zh. Postup suchasnyh idej: Panorama novitnoyi nauky / Per. z fr. V. Shovkun. – K.: Osnovy, 1998. - 669 p.
9. Sluc'kyj Ye. Etyud do problem buduvannya formal'no-prakseologichnyh zasad eronomiky / Ye. Sluc'kyj; per. z nim. B.O. Yazlovs'kogo // Zap. soc.-ekonom. vid. UAN. — Tom 4. — K. : Ukr. akad. nauk, 1926. — P. 165—175.
10. Cherkasov V. F. Rozvytok muzychno-pedagogichnoi osvity v Ukraini (druga polovyna XX – pochatok XXI stolit'): avtoreferat dys. na zdob. nauk. stup. doktora ped. nauk: spec. 13.00.01 – zagal'na pedagogika ta istoriya pedagogiky / V. F. Cherkasov; Instytut vyshchoi osvity APN Ukrainy. – K., 2009. – 38 p.

УДК 37.01:23

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ – ГОЛОВНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОСТІ

Стрілько В.В., к. пед. н.

*Міжнародний благодійний фонд ім. Ярослава Мудрого,
бул. Марії Приймаченко, 6-А, м. Київ, Україна*

fond_@ukr.net

У статті аналізується стан українського національно-патріотичного виховання, наводяться дані соціологічних досліджень, висвітлюються шляхи вдосконалення українського національно-патріотичного виховання як головної складової розвитку державності України. Детально прописана мета та завдання національно-патріотичного виховання. Висвітлюється наукова позиція відомих українських педагогів в царині національного та патріотичного виховання. Автор обґрунтовує важливість національно-патріотичного виховання на сучасному етапі становлення української державності, аналізує відсутність важливих складових в «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді», затвердженій Міністерством освіти і науки України 26.03.2015р.

Ключові слова: українське національно-патріотичне виховання; законодавча база України з проблем виховання; учнівський, вчительський патріотизм; «Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді».

УКРАИНСКОЕ НАЦИОНАЛЬНО-ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ – ГЛАВНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ

Стрилько В.В.

*Международный благотворительный фонд им. Ярослава Мудрого,
бул. Марии Примаченко, 6-А, г. Киев, Украина*

fond_@ukr.net

В статье анализируется состояние украинского национально-патриотического воспитания, приводятся данные социологических исследований, освещаются пути совершенствования украинского национально-патриотического воспитания как главной составляющей развития государственности Украины. Автор акцентирует внимание на важности активизации национально-патриотического воспитания среди детей и молодежи. Подробно прописана цель и задачи национально-патриотического воспитания. Освещается научная позиция известных украинских педагогов в области национального и патриотического воспитания. Автор обосновывает важность национально-патриотического воспитания на современном этапе становления украинской государственности, анализирует отсутствие важных составляющих в «Концепции национально-патриотического воспитания детей и молодежи», утвержденной Министерством образования и науки Украины 26.03.2015р.

Ключевые слова: Украинская национально-патриотическое воспитание; законодательная база Украины по проблемам воспитания; ученический, учительский патриотизм; «Концепция национально-патриотического воспитания детей и молодежи».

UKRAINIAN NATIONALLY PATRIOTIC EDUCATION OF YOUTH - MAIN COMPONENT OF STATEHOOD

Strilko V.V.

*Yaroslav Mudry International Foundation of Education,
bul. Maria Prymachenko, 6-A, m. Kyiv, Ukraine*

fond_@ukr.net

In the article is analyzed the circumstance of Ukrainian national-patriotic education, the facts of sociological studies and ways to improve the Ukrainian national-patriotic education as the main component of statehood Ukraine. The author emphasizes the importance of intensification of national-patriotic education among children and youth. The purpose spelled out in detail and objectives of national and patriotic education. Here shown the scientific position of famous Ukrainian teachers in the field of national and patriotic education. The author proves the importance of national-patriotic education at the present stage of Ukrainian statehood, analyzes the lack of important components in the "Concept of national-patriotic education of children and youth", approved by the Ministry of Education and Science of Ukraine 26.03.2015.

Formation and development of Ukrainian state desperately needs a new generation that is able to preserve and enhance the historic and cultural heritage of the Ukrainian people, which will consciously protect and defend the independence of Ukraine, to care about its economic progress. It would seem - truths almost an axiom that needs no proof. In other words, Ukraine will ensure the development of the younger generation, education is the very first and most important duty of our state.

Key words: Ukrainian national-patriotic education, legislative framework of Ukraine on issues of education, student and teacher patriotism, goals and objectives Ukrainian national-patriotic education "concept of national-patriotic education of children and youth." The purpose and objectives of national and patriotic education.

Парадоксально, але факт, що в Україні впродовж всіх років незалежності відповідними державними структурами не приділялась належна увага національно-патріотичному вихованню дітей та молоді. В нашій державі практично відсутня законодавча база з цього питання. Більше того, впродовж останніх десяти років на поняття «національне виховання» було покладено негласне «Табу». Ці слова були майже вилучені із ужитку в школах та інших установах, не було захищено жодної наукової роботи з проблем національно-патріотично виховання в незалежній Україні.

Становлення і розвиток Української держави вкрай потребує нового покоління, яке здатне зберегти і примножити історичне і культурне надбання українського народу, яке усвідомлено буде берегти і захищати незалежність України, дбати про її економічний поступ. Здавалося б - прописні істини, майже аксіома, яка не потребує доведення. Іншими словами: розвиток

України забезпечить молоде покоління, виховання якого найперший і найголовніший обов'язок нашої держави.

Ще Цицерон влучно сказав: «Основа держави складається з правильного виховання молоді».

Важко щось заперечити, але надзвичайно важливо усвідомлювати кожному українському громадянину від найвищого посадовця до простого робітника: добробут України і добробут кожного з нас залежать від потужної державної системи виховання.

Ще свіжа в пам'яті система виховання в Радянському Союзі. Я проти тоталітарної радянської ідеології, але я за створення в Україні системи виховання українських патріотів, без якої поступ в світле «завтра» неможливий.

Наслідком відсутності протягом 20 років на державному рівні законодавчої бази з виховання українських патріотів, хаотичність підходів різних міністерств і відомств в питаннях виховання підростаючого покоління, байдужість педагогів до системних підходів у питанні українського патріотичного та національного виховання української молоді, призвели до того, що Україна значною мірою втратила одне покоління, яке народилось і виросло в незалежній Україні. За даними соціологічної групи «Рейтинг» (дані 2010 року), рівень патріотизму громадян України є низьким серед молоді, у віці від 18-29 років показник готовності до еміграції становить 50, 4 %, а у віковій групі 30-39 років – 42,4 % [4].

Окрім того, за соціологічними даними міжнародних організацій Україна займає:

- 1-е місце в світі за рівнем дитячого алкоголізму;
- 1-е місце в Європі за захворюваннями на туберкульоз та СНІД;
- 5-е місце в світі серед країн з найбільшою кількістю емігрантів;
- 10-е місце в світі за кількістю в'язнів на 100 тисяч населення – 334 (при нормі 70-80 чоловік для розвинутих країн) [7].

Наведені цифри переконливо свідчать: настав час поставити в Україні одним із першочергових завдань – виховання українського патріотизму.

Якщо не об'єднати зусилля навколо цієї надзвичайно важливої державницької проблеми, втратимо ще не одне покоління молоді, а згодом під загрозою стане і незалежність України.

У світі не існує жодної, навіть найдемократичнішої держави, де виховання в школі було б відірвано від державної політики та ідеології. Отже, головна мета державної системи виховання – це ідеологія і політика держави.

В Україні головною метою виховання повинна бути українська ідеологія, український патріотизм, вірність і відданість незалежності України.

Сьогодні, як ніколи, постає головним питанням – виховання свідомих громадян України, для яких «народ і держава» – єдині, а «правильне виховання» полягає в цілеспрямованому формуванні української нації, яка знає своє коріння, свою історію, культуру, цінує й береже свою рідну українську мову. А тому справжнє реформування в Україні має починатися із духовних цінностей, громадянськості й людськості. Як писав великий український педагог К. Ушинський: «Усяке істотне, а не позірне поліпшення в побуті народу, усяка істотна реформа повинна ґрунтуватися на внутрішній, духовній реформі, на русі вперед, який відбувається в самому дусі народу, бо тільки з цих духовних реформ виростають самі собою тривкі зовнішні реформи... Надати ж швидкість народному розвиткові може тільки свідоме, розумне виховання й розумне навчання, вони пробуджують розум народу, дають волю його свідомості і збагачують його знаннями, до яких він досвідом не добрався б за багато сотень років».

Європейськість сучасної української освіти означає збереження своїх національних особливостей, культури, мови, способу мислення, ментальності. Сьогодні освітні системи

європейських країн перебудовуються на основі європейської моделі освіти, що базується на чотирьох фундаментальних принципах: «учитися, щоб знати; учитися, щоб робити; учитися, щоб жити; учитися, щоб бути». Отже, йдеться про навчання й виховання як єдиний життєтворчий процес.

Сучасні політичні, соціально-економічні та військові виклики вимагають усебічної перебудови виховного процесу. Ми маємо прийняти європейські цінності, але зберегти національну ідентичність – українськість. Ще в XIX ст. Михайло Драгоманов писав: «Стояти ногами й серцем в Україні, свої голови держати в Європі», – ось чому важливою складовою виховної системи є національно-патріотичне виховання.

Слід зазначити, що сучасне українське виховання має глибоке історичне коріння: від родинного (сімейного) виховання до громадянського. Такі ж засади несла й наша культура, починаючи з княжої доби; козацтво; наша філософія й педагогіка (Г. Сковорода, П. Юркевич, К. Ушинський, Г. Ващенко, І. Огієнко, А. Волошин, С. Русова, В. Сухомлинський, П. Кононенко).

Українська педагогіка покладає в основу виховання принцип природовідповідності в умовах свободи Людини, що й визначає природу виховання:

1. Людина наділена волею і розумом. Із цього випливає й обов'язок людини бути вільною. Звідси принципова позиція демократичної педагогіки, відповідно до якої внутрішня сутність людини визначається не лише спадковістю та впливом зовнішнього середовища, але й участю самої людини, її волею, розумом і сумлінням.
2. Людина – єство суспільне. Людська особистість не може розвиватися й удосконалюватися поза суспільством. Проте людина також єство автономне, індивідуальне, вона не «розчиняється» в масі.
3. Людина завжди між добром і злом, завжди в дорозі. Вихованість – це лише готовність до вибору.
4. Виконуючи своє призначення, людина постійно прагне реалізувати себе. До «золотого фонду» гармонійності особистості Г. Ващенко відносить служіння Богу й Україні.
5. Вічний обов'язок людини – творити життя і творити себе. Вимога творчості є головною передумовою саморозвитку окремої людини й суспільства. Сьогодні, в умовах демократичних реформ і на ґрунті занепаду віри, проблема мотивації поведінки стає особливо гострою.

«Покажіть мені систему виховання, і я скажу, в якій державі ви хочете жити», – ці слова, сказані колись Платоном, засвідчують доленосну місію педагогіки в розвитку суспільства.

Видатний педагог кінця XIX століття К. Ушинський стверджував, що виховання має національно-ментальну основу, «... який характер народу, такий і характер виховання» [10]. На його думку, почуття національного є вроджене, вічне і властиве кожній людині, є даром Божим, має глибинне генетичне вкорінення у психіку й виявляє себе підсвідомо.

Послідовно і ґрунтовно над проблемою українського виховання впродовж багатьох десятиліть працює професор Дрогобицького державного педагогічного університету О. Вишневський, який стверджував: «Виховний ідеал не формується «сам собою», не виникає з нічого й не створюється педагогами. Він є складовою духовних прагнень всього народу й ґрунтується на певній системі цінностей, якої це суспільство в даний час дотримується і яка визначає діюче в ньому духовне поле». Таке виховання створює умови для найповнішого розвитку природних задатків, національного характеру, способу мислення.

Про архіважливість значення виховання підростаючого покоління для розвитку держави зазначали великі філософи античного світу. Над цією проблемою працювали К. Гельвецій, Ж.Ж. Руссо, Й. Песталоцці, І. Кант, Ф. Рейн, Й. Гербарт, А. Герцен, М. Чернишевський,

К. Ушинський, С. Русова, І. Франко, Б.Грінченко, М. Драгоманов, І. Огієнко, Ю. Руденко, П. Щербань та ін.

На початку ХХ століття С. Русова писала: «Велике слово – школа! Се скарб найкращий кожного народу, се ключ золотий, що розмикає пута несвідомості, се шлях до волі, до науки, до добробуту. У вселюдським житті тільки той народ і бере перемогу, який має найкращу школу» [8, с.2007], «Щаслива та нація, яка має змогу утворити в своїй державі національну школу для всієї людності», бо тільки справжня національна школа дає нації «змогу посилити свої економічні можливості і широко розвинути культурні творчі сили». [9, с.85].

Відомий педагог 1921-1944 років В. Островський просто і зрозуміло тлумачив поняття національної школи і її виховних завдань: «Український народ повинен мати національну школу. З цим усі згодні. Але поняття «національна школа» не всі мислять з однаковим змістом. Для одних національна українська школа така, в якій навчання проводиться українською мовою, для других цього мало, - вони згоджуються визнати за національну українську школу лише таку школу, у якій увесь стрій, уклад життя, логіка мислення, світогляд, об'єкт виховання – все це буде відповідати природі українця, цебто в якій буде виховання» [6,с.139]. Розвиваючи свої положення про національну українську школу, він писав: «Не візьмемося ми за національне виховання нашого народу, виховують його чужі люди, але на користь не Україні, а собі. Національне виховання народу – це наше право і наш обов'язок. Коли ми знайомі з духом нашого народу, з його вдачею, бажаннями й устремліннями, шлях національного виховання буде для нас ясний і простий» [6, с.140].

І.Франко глибоко вболівав за долю українців, за долю української нації «Все, що йде поза рами нації – се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеями раді би покрити свої змагання за панування одної нації над другою, або хворобливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими «вселюдськими фразами» прикривати своє духовне відчуження від рідної нації» [11, с.284].

Слід згадати і слова М. Драгоманова про сутність любові до України та праці на її благо: «Освічені українці, як правило, трудяться для всіх, тільки не для України і її народу. Вони повинні поклястися собі не кидати українську справу. Вони повинні усвідомити, що кожна людина, яка виїжджає з України, кожна копійка, що витрачається не на досягнення українських цілей, кожне слово, сказане не українською мовою, є марнування капіталу українського народу. А за даних обставин кожна втрата є безповоротною». [1, с.349].

Не вдаючись до беззаперечних аргументів на користь української мови, як головної складової виховання патріотів України, наведу лише слова Карла Маркса: «Хто не знає мови народу, на землі якого він живе, той є або гостем, або наймитом, або окупантом» [2].

Більш ніж дивним видається той факт, що нещодавно 26.03.2015р. затверджена Міністерством освіти і науки України «Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді» [3] взагалі не містить жодної тези про виховання в дітей та молоді любові до української мови, не акцентується увага на необхідності досконально її вивчати і знати

Невже після революції гідності нова влада цього не розуміє. А, може не хоче розуміти?

В цьому документі мета і завдання національно-патріотичного виховання виписані не глибинно. Рахом з тим на необхідності і важливості національного виховання наголошували кращі українські педагоги ХХ ст., зокрема Костянтин Ушинський, Софія Русова, Григорій Ващенко та багато інших.

Тому в сучасних умовах становлення європейської України надзвичайно актуальною є тема національно-патріотичного виховання.

Сьогодні всім освітянам, науковцям, простим українським громадянам варто задуматися над тим, чому все-таки питання виховання молоді мало кого хвилює?

Чи головна причина в тому, що немає чіткої законодавчої бази, відповідних законів України, постанов та фінансування?

Думаю, що законодавство – це важливо, але що заважає без законодавства в школі, у вищому навчальному закладі цілеспрямовано і послідовно виховувати українську молодь?

Якщо замислитись, то нічого не заважає, адже ми вже більше 20 років незалежна держава і виховати дітей на героїчних прикладах борців за волю України, прищеплювати любов до рідної історії, мови, культури, як кажуть, сам Бог велів.

Але, на жаль, часто ця робота ведеться або ніяк, або абияк. Наведу декілька вражаючих прикладів.

21 листопада 2012 року я з групою громадських активістів їздила на вшанування пам'яті полеглих за волю України воїнів армії УНР, учасників армії Другого Зимового походу, які були розстріляні воїнами Червоної армії 21 листопада 1921 року в м.Базар, тоді Волинської губернії, зараз селище Житомирської області Народицького району.

Для розуміння трагічності долі молодих хлопців, воїнів армії УНР, наведу деякі історичні дані. Біля міста Базар армія УНР у нерівному бою зазнала поразки, багатьох воїнів було вбито, 537 потрапили в полон. «Ніч полонених тримали у місцевій церкві. Судити їх мали у м. Києві, але з огляду на безпеку «Чрезвычайная пятерка» приїхала до містечка Базар. Тут Г. Котовський звертався з агітацією до полонених, щоб вони вступали до Червоної армії, обіцявши взяти їх до своєї кінноти. Йому відповів рядовий козак С.Щербак: «Я – козак 6 Січової стрілецької дивізії Щербак! Від себе і козаків, яких я знаю, кажу вам: ми знаємо, що нас чекає, і ми не боїмося смерті, але до вас служити не підемо. Бийте! Ми на смерть готові!» [5, с.39].

22 листопада 1921 року було оголошено вирок: «Лиц, перечисленных в приложенном к сему списку, в числе 359 человек, как злостных и активных бандитов, расстрелять». Свої підписи під резолюцією «Расстрелять» на кожній «Анкете для перебежчиков или пленных закордонных государств» поставили: Ілля Гаркавий (національність невідома), молдованин Григорій Котовський, росіянин Андрій Іванов, євреї Лівшиц і Фріновський. Та самого розстрілу більшовицькій владі було замало. Тоді зігнали мешканців навколишніх сіл і хуторів та наказали їм викопати яму, а потім наочно продемонстрували, «як московська влада карає тих, хто бореться за Волю України» [5, с.40].

Об 11-й годині ранку з церкви вивели змучених і закривавлених, майже голих, українських вояків. Ще тут один з комісарів запропонував вступити на службу до Червоної армії. Через хвилину з гурту засуджених пролунали короткі промови: «Старшини і стрільці! Умираємо за волю народу! Нашої смерті не простять ворогам! Про нас не забуде народ! Свідомо вмираємо за волю України!» Вслід за цими словами пролунало: «Ще не вмерла Україна!». Голоси засуджених заглушили більшовицькі кулемети та гвинтівки [5, с.40].

Наша невелика делегація з Києва була в пам'ятний день розстрілу єдина: не було жодного школяра та вчителя місцевої школи, голови села, інших державних чиновників.

Про день вшанування всі вони були заздалегідь нами офіційно повідомлені.

На величному пам'ятнику з гіркотою прочитала викарбувані слова «Збудовано з ініціативи та на кошти українців Великобританії». Отже, виходить це треба не українцям в Україні, а українцям у Великобританії. А ті, кого розстріляли, свято вірили, що їх подвиг не забудуть нащадки.

Якого ще кращого прикладу служіння Україні шукати вихователям? Але в школах про подвиг під Базаром, під Крутами чомусь майже не згадують.

Колись у радянські часи тільки за згадку про ці події кидали в тюрми, але сьогодні що нам заважає брати подвиги в ім'я України за взірць виховання?

Допоки кожен з освітян не дасть собі відповідь на це питання, жодне нове законодавство не допоможе.

Воїни армії УНР, що брали участь в Зимовому поході, були з різних куточків України: Полтавщини, Галичини, Чернігівщини, Київщини, Херсонщини, Волині, Поділля, Харківщини, Катеринославщини, Переяславщини, Одещини та інших куточків України.

Їм було від 22 до 30 років, коли вони свідомо зробили крок назустріч смерті заради незалежності України.

Чи хоч одного з цих героїв знають і шанують у школах Київщини. Думаю, у цьому напрямку педагогам є над чим працювати... І є над чим працювати всім державним мужам, науковцям, громадським діячам.

Всі вони повинні чітко усвідомлювати головну мету і завдання національно-патріотичного виховання і забезпечувати:

- процесу виховання громадян України в єдності інтелектуального, морального та громадянського;
- набуття молодим поколінням історичного й соціального досвіду (громадянська компетентність);
- створення відкритого освітнього акмеологічного простору взаємодії суб'єктів виховного процесу: «батьки – учні – вчителі», «школа – Україна – Європа – Світ»;
- успадкування духовних надбань українського народу, розвиток особистісних рис громадянина української держави та європейська ідентичність (приналежність до загальноєвропейської спільноти);
- виховання захисників України
- формування культури міжнаціональних відносин, широке ознайомлення ліцеїстів із поняттями «Україна» та «Світове українство», з матеріальними, духовними та культурними цінностями (європейський мультикультуралізм);

СЕРЕД ОСНОВНИХ ВИХОВНИХ ЗАВДАНЬ, СЛІД ВИДІЛЯТИ:

- науково-педагогічне забезпечення єдності фізичного, духовного й інтелектуального розвитку особистості;
- визначення в освіті пріоритету гуманістично-світоглядних знань, формування цілісного бачення світу й Людини в гармонії з природою, Всесвітом, собою;
- утвердження у виховній роботі пріоритету національного на засадах родинності;
- розвиток в учнів почуття відповідальності за збереження національних традицій, звичаїв, культурних надбань, реалізація ідеї «діалогу культур»;
- творення індивідуального «Я» у його духовній автономності й суверенності та в умінні поєднувати особисті інтереси з державними;
- формування духовно багатого особистості з цілісним уявленням про світ, глибокими патріотичними почуттями та розвинутою національною самосвідомістю майбутнього громадянина України; опанування знань про рідну землю, родину, історію Української Держави, виховання почуття гордості за минуле й сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразках української культурної спадщини;
- вивчення особливостей українського доквілля, етносу, мови, культури, націє- та державотворення, української ментальності, історичного розвитку та історичної долі українського народу;

- сприяння набуттю молоддю соціального досвіду, успадкування кращих духовних та культурних надбань українського народу;
- забезпечення оволодіння українською мовою кожним учнем, виховання поваги до єдиної державної української мови;
- формування психологічної та фізичної готовності ліцеїстів до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо відстоювання національних інтересів та незалежності України; підвищення її престижу й розвиток мотивації молоді до державної та військової служби;
- виховання правової культури, поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки – Герба, Прапора, Гімну України та історичних святинь;
- утвердження у свідомості дітей та молоді об'єктивної оцінки ролі українського війська в українській історії у відстоюванні ідеалів свободи та державності України та її громадян від княжої доби, Гетьманського козацького війська, військ Української Народної Республіки, Січових Стрільців, Української повстанської армії до часів незалежності;
- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турботи про молодших та людей із особливими потребами;
- створення умов для розвитку громадянської активності, високої мотивації до праці як основи конкурентоспроможності громадянина, а відтак – і держави;
- виховання здатності протидіяти проявам аморальності, правопорушень, бездуховності, антигромадської діяльності;
- забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості в Україні відповідно до її інтересів та можливостей;
- виховання готовності до захисту рідної Землі і України, виконання громадянського обов'язку — військової служби;
- підвищення статусу національно-патріотичного виховання в українському суспільстві;
- формування шанобливого ставлення до особистості згідно з Конвенцією ООН про права дитини; посилення ролі сім'ї в патріотичному вихованні учнів ліцею.

У Росії, наприклад, вже прийнятий у першому читанні «Закон про патріотичне виховання в Росії», діє велика кількість різних державних нагород за досягнення в патріотичному вихованні молоді, виділяються кошти на цільову програму патріотичного виховання, що діє вже 15 років.

Подібну законодавчу базу, спрямовану на формування високопатріотичної і духовної української нації, необхідно прийняти і в нас.

Головне, щоб ті, хто працюватимуть над законодавчою базою, і ті, хто безпосередньо працює з молоддю, безмежно любили Україну, пам'ятали слова Володимира Сосюри «Всім серцем любіть Україну свою, і вічні ми будемо з нею!», адже саме любов до України є головною складовою успішного, ефективного і потужного розвитку нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Драгоманов М. П. Літературно-публіцистичні статті : в 2-х т. / М. П. Драгоманов // – К. : Наукова думка, 1970. – Т. 2. – С. 349.
2. Карл Маркс [Електронний ресурс] : Матеріал из Викицитатника : Версия 231453, сохранённая в 10:52 UTC 18 июля 2015 / Авторы Викицитатника // Викицитатник, . – Электрон. дан. – Сан-Франциско: Фонд Викимедиа, 2015. – Режим доступа: https://ru.wikiquote.org/w/index.php?title=%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BB_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D0%BA%D1%81&oldid=231453

3. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс]: Наказ МОН України від 16.06.2015 № 641 / МОН України. – К. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/konczepczyia-naczionalno-patriotichnogo-vixovannya-ditej-ta-molodi.html>
4. Островський В. Національне виховання / В. Островський / Вільна українська школа, 1918 – 1919, № 3. – С.139-140.
5. Рейтинги міжнародних організацій [Електронний ресурс]: за даними матеріалів телеканалу ТСН / Новини України. – К. – Режим доступу: <http://tsn.ua/ukrayina/ukrayina-persha-v-sviti-po-dityachomu-alkogolizmu-i-druga-v-yevropi-za-rivnem-vil.html>
6. Русова С. Нова школа / С. Русова / Вибрані педагогічні твори. – К. : Освіта, 1996. – С. 2007.
7. Русова С. Національна школа / С. Русова / Вибрані педагогічні твори: у 2 кн. – Кн.1. (за ред. Є. І. Коваленко; упоряд., передм., прим. Є. І. Коваленко, І. М. Пінчук. – К. : Либідь, 1997. – С. 85.
8. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні / К. Д. Ушинський // Антологія гуманної педагогіки. – М. , 1998. – 284 с.
9. Франко І. Поза межами можливого / І. Франко / Твори: в 50 т. – К. , 1956-1989. – Т.40. – С. 284.

REFERENCES

1. Dragomanov M. P. Literaturno-publicystichni statii : v 2-h t. / M. P. Dragomanov // – К. : Naukova dumka, 1970. – Т. 2. – Р. 349.
2. Karl Marks [Elektronnyy resurs] : Material iz Vikicitatnika : Versija 231453, sohranjonnaja v 10:52 UTC 18 ijulja 2015 / Avtory Vikicitatnika // Vikicitatnik, . – Jelektron. dan. – San-Francisko: Fond Wikimedia, 2015. – Rezhim dostupa: https://ru.wikiquote.org/w/index.php?title=%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BB_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D0%BA%D1%81&oldid=231453
3. Konceptija nacional'no-patriotichnogo vyhovannja ditej ta molodi [Elektronnyj resurs] : Nakaz MON Ukrai'ny vid 16.06.2015 № 641 / MON Ukrai'ny. – К. – Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/konczepczyia-naczionalno-patriotichnogo-vixovannya-ditej-ta-molodi.html>
4. Ostrovs'kyj V. Nacional'ne vyhovannja / V. Ostrovs'kyj / Vil'na ukrai'ns'ka shkola, 1918 – 1919, № 3. – Р.139-140.
5. Rejtyngy mizhnarodnyh organizacij [Elektronnyj resurs]: za dannymy materialiv telekanalu TSN / Novyny Ukrai'ny. – К. – Rezhym dostupu: <http://tsn.ua/ukrayina/ukrayina-persha-v-sviti-po-dityachomu-alkogolizmu-i-druga-v-yevropi-za-rivnem-vil.html>
6. Rusova S. Nova shkola / S. Rusova / Vybrani pedagogichni tvory. – К. : Osvida, 1996. – Р. 2007.
7. Rusova S. Nacional'na shkola / S. Rusova / Vybrani pedagogichni tvory: u 2 kn. – Кн.1. (za red. Je. I. Kovalenko; uporjad., peredm., prym. Je. I. Kovalenko, I. M. Pinchuk. – К. : Lybid', 1997. – Р. 85.
8. Ushyns'kyj K. D. Pro narodnist' u gromads'komu vyhovanni / K. D. Ushyns'kyj // Antologija gumannoi' pedagogiky. – М. , 1998. – 284 p.
9. Franko I. Poza mezhamy mozhlyvogo / I. Franko / Tvory: v 50 t. – К. , 1956-1989. – Т.40. – Р. 284.